

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

NOU MUSEU
NOU MNAC

2029

Comunitat 360

2024/2025

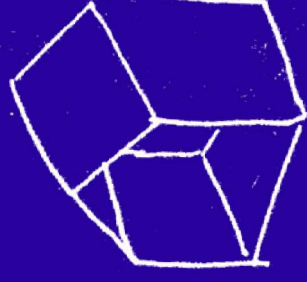
MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

NOU MUSEU
NOU MNAC

2029

LA CASA OBERTA

Comunitat 360°, un projecte de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya

CRÈDITS

Comunitat 360° és un projecte de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Un projecte coordinat per Helena Muñoz Villena i David Pablo Nicolás amb el suport a la producció de Juan Pedro Diotaiuti Parés.

Disseny i il·lustracions

Maria Romero García

Entitats participants

Centre Cívic Casa del Relotge, Pla comunitari de la Marina - Zona Franca, Centre Cívic El Sortidor, Secretariat de Sants Hostafrancs i la Bordeta, Centre Cívic Cotxeres-Casinet, SJD Creu dels Molers, Aprenem compartint, Escola Cal Maiol, Casal Infantil Imagina't, Amics de la Fotografia de la Casa del Relotge, Festival IF Barcelona i Centre Cultural Albareda.

Artistes participants

Maria Romero García, Las Jamaiconas (Lina Ruiz, Columba Zavala i Mariana Alva), Juan González del Cerro, Nevenka

Pavic, Tomás Russi, Cia. La Bayka (Aleksandra Muchin i Mauricio Riobó) i Karim Dakroub.

Agraïments

Clàudia Puiggròs, Ivana Lara, Núria Zapata, Tòfol Marquès, Leila Saddaq, Sara Serrano, Hicham Chichati, Núria Esterri, Cecília Galindo, persones voluntàries del projecte Aprenem compartint, Escola Cal Maiol, Marta Morillo, Joel Talavera, David Moret, Eva Calza, Jeffrey Abé, Laia Comamala, Laura Vida, Lluís Cayuela, Nuria Marin, Roberto Pérez, Francisca Gómez, Rafael Ochoa, Manuel Blanco, Judith Abellán, Arxiu Municipal del Districte Sants-Montjuïc, Yohany Limpías (Diari La Marina), Centre Cultural Ancora, Joves Units del Poble-sec, Irene Armangué, comerços del Poble-sec i Sant Antoni que s'han implicat al projecte, Patricia César Suárez, Mario Quino César, Vibbra, Eudald Pla i totes les persones i equips del Museu que hi han intervingut.

Barcelona, 2025

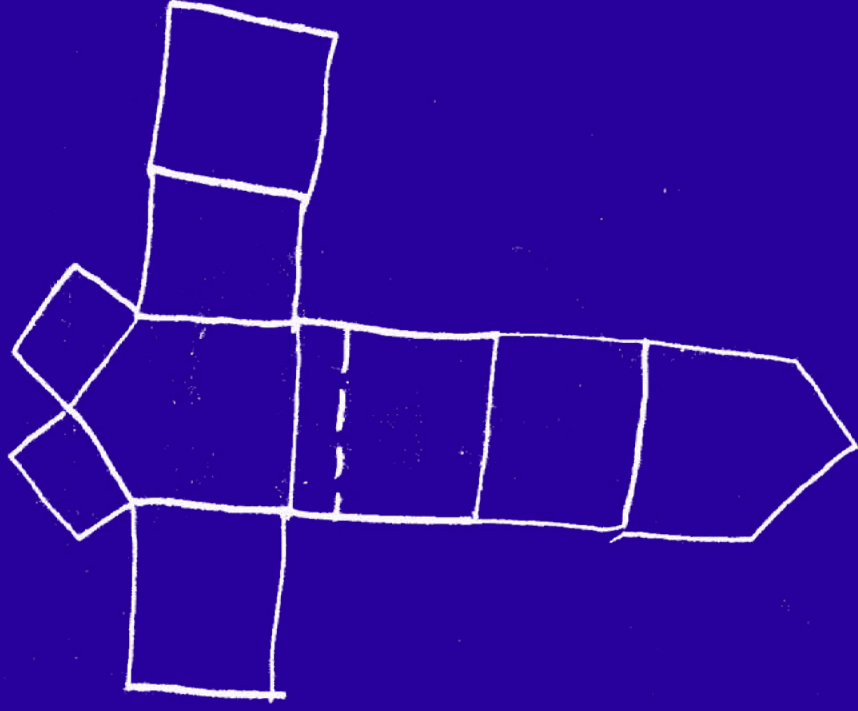
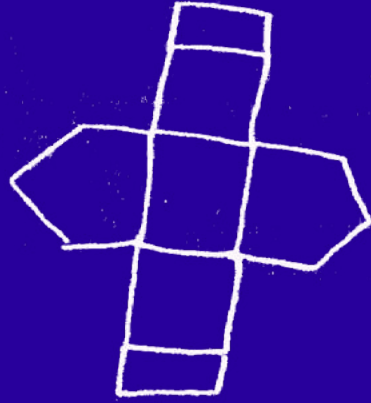
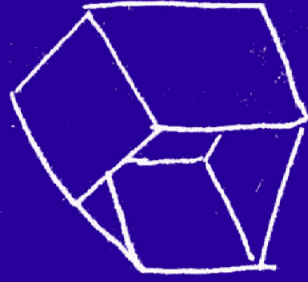
Projecte Comunitat 360°

LA CASA OBERTA

Comunitat 360°, un projecte de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya

ÍNDEX

Pròleg	1
Introducció	4
Capítol 1	
La Cuina. Ingredients per a un projecte de mediació	7
Capítol 2	
Les finestres/Sants. Totes les finestres possibles	11
Capítol 3	
El menjador/Poble-sec. Memòries culinàries	23
Capítol 4	
Espais de joc/La Marina. Memòries lúdiques	43
La Marina juga!	49

El Museu desplegat

Un museu, per naturalesa, és un lloc de cura. Conserva el patrimoni, l'art i la memòria col·lectiva, i ha de garantir el traspàs a les futures generacions. Aquesta memòria, que el Museu guarda de manera curosa, no es manté inerta i fossilitzada, sinó ben viva. Les obres de la col·lecció i la mateixa arquitectura del MNAC poden ser un punt de trobada, de calma, de reflexió, de gaudi, d'evasió o de refugi: són mutables a través de la mirada i el bagatge dels espectadors. Així doncs, projectar el Museu en comunitat i col·locar el factor humà al centre és una acció imprescindible en la configuració col·lectiva del Museu del futur. L'horitzó és el nou MNAC: l'ampliació del Museu, que serà realitzat l'any 2029 i que ens dona l'oportunitat de repensar-lo i reforçar el seu rol de servei públic.

Fa anys que el MNAC està establint ponts amb les comunitats de manera polièdrica: des de les accions de proximitat amb el territori, la introducció de noves veus i col·lectius infrarepresentats o invisibilitzats, els projectes d'arts i salut i l'accessibilitat, fins als programes museu-escola; alhora, cocreem experiències enriquidores i transformadores que configuren el Museu com una caixa de ressonància de veus, un joc de miralls i mirades.

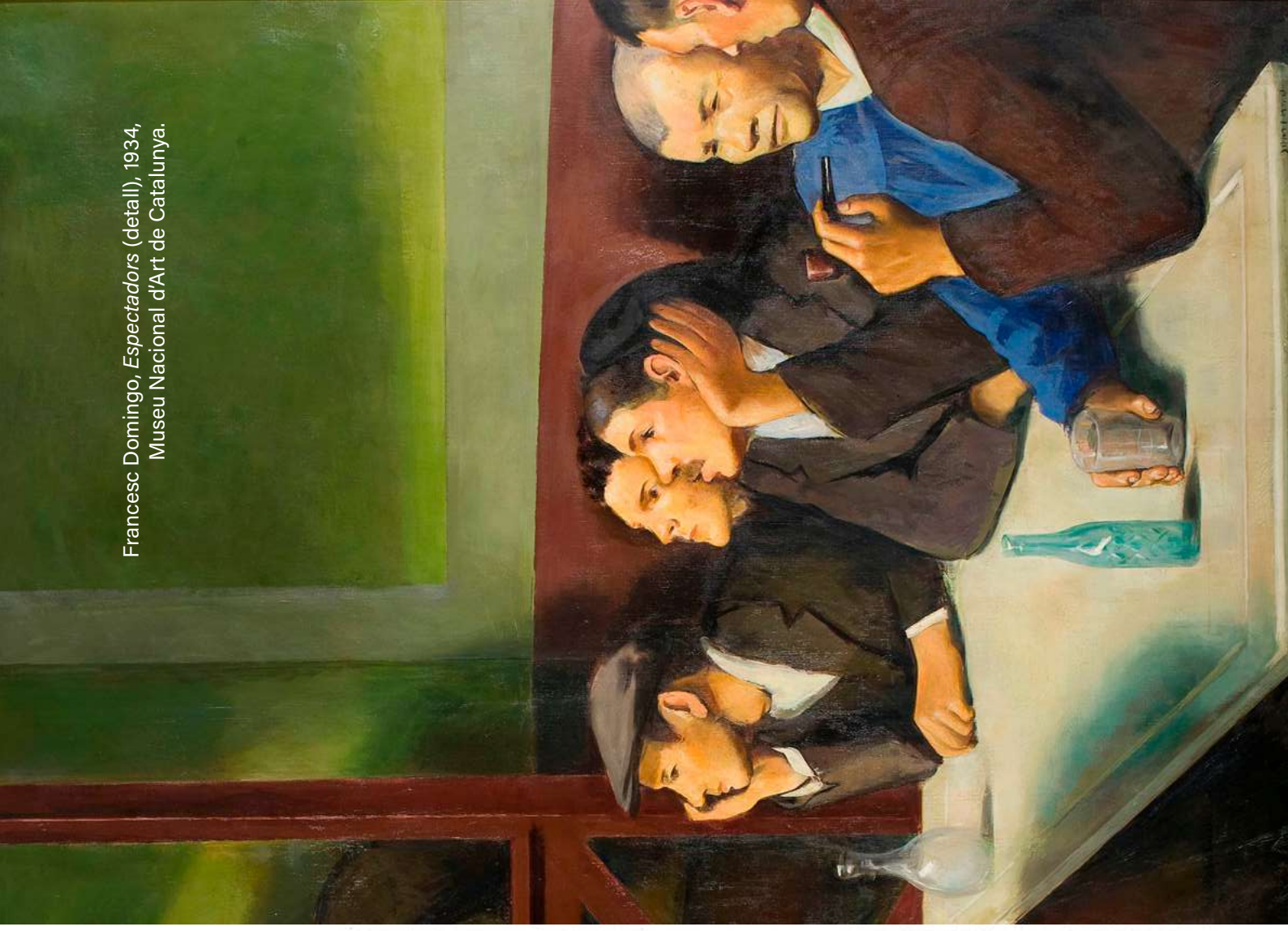
Amb **Comunitat 360°** volem treballar de manera continuada la panoràmica dels territoris que envolten el Museu en un radi de 360°, començant en aquesta primera edició 2024/2025 pels barris de Sants, la Marina i el Poble-sec i explorant noves zones els anys vinents.

Aquest primer any hem volgut desplegar un museu-llar, tot treballant el vincle entre gastronomia i art a través de tècniques artístiques, el diàleg compartit al voltant de les obres del Museu, la col·lecció com a espai de joc, els sabers que passen de grans a petits i en sentit contrari, i la memòria fotogràfica dels barris.

Volem agrair la complicitat de tots els agents implicats en aquest projecte (veïnat, centres cívics, mediadors i mediadores, artistes locals i altres equipaments amics), amb els quals hem jugat a desplegar el Museu, a repensar-lo i a crear espais acollidors. Gràcies a tots i totes vosaltres, la casa està oberta.

Pepe Serra
Director del Museu Nacional d'Art de Catalunya

Francesc Domingo, *Espectadors* (detall), 1934,
Museu Nacional d'Art de Catalunya.

INTRODUCCIÓ

La casa oberta és una publicació que recull les experiències del primer any de Comunitat 360°, un projecte de mediació del Museu Nacional d'Art de Catalunya - MNAC (abril 2024 - març 2025) que neix amb l'objectiu principal de teixir vincles i aliances amb entitats, col·lectius, artistes i veïnat que cohabiten el mateix territori que el Museu.

Des de fa uns anys, el MNAC ha estat incorporant una perspectiva comunitària en diversos projectes i accions amb la intenció de connectar de manera més directa amb el territori que l'envolta. En aquest treball de teixir vincles, el Museu es torna porós per connectar i conèixer amb el seu context social i cultural, i esdevé així un agent més d'un veïnatge en què els diàlegs i els intercanvis són freqüents i la cura dels entorns socials i ambientals és compartida.

Continuant amb aquest marc d'acció i tenint com a horitzó el "nou MNAC", amb l'ampliació prevista per al 2029, el projecte Comunitat 360° ha nodrit el mapa d'aliances amb el territori, entenent els centres cívics com a espais de participació a partir dels quals arrelar-se i formar part de les dinàmiques contextuais, i posant el Museu al servei dels interessos, les necessitats i també els desitjos de les persones i els col·lectius.

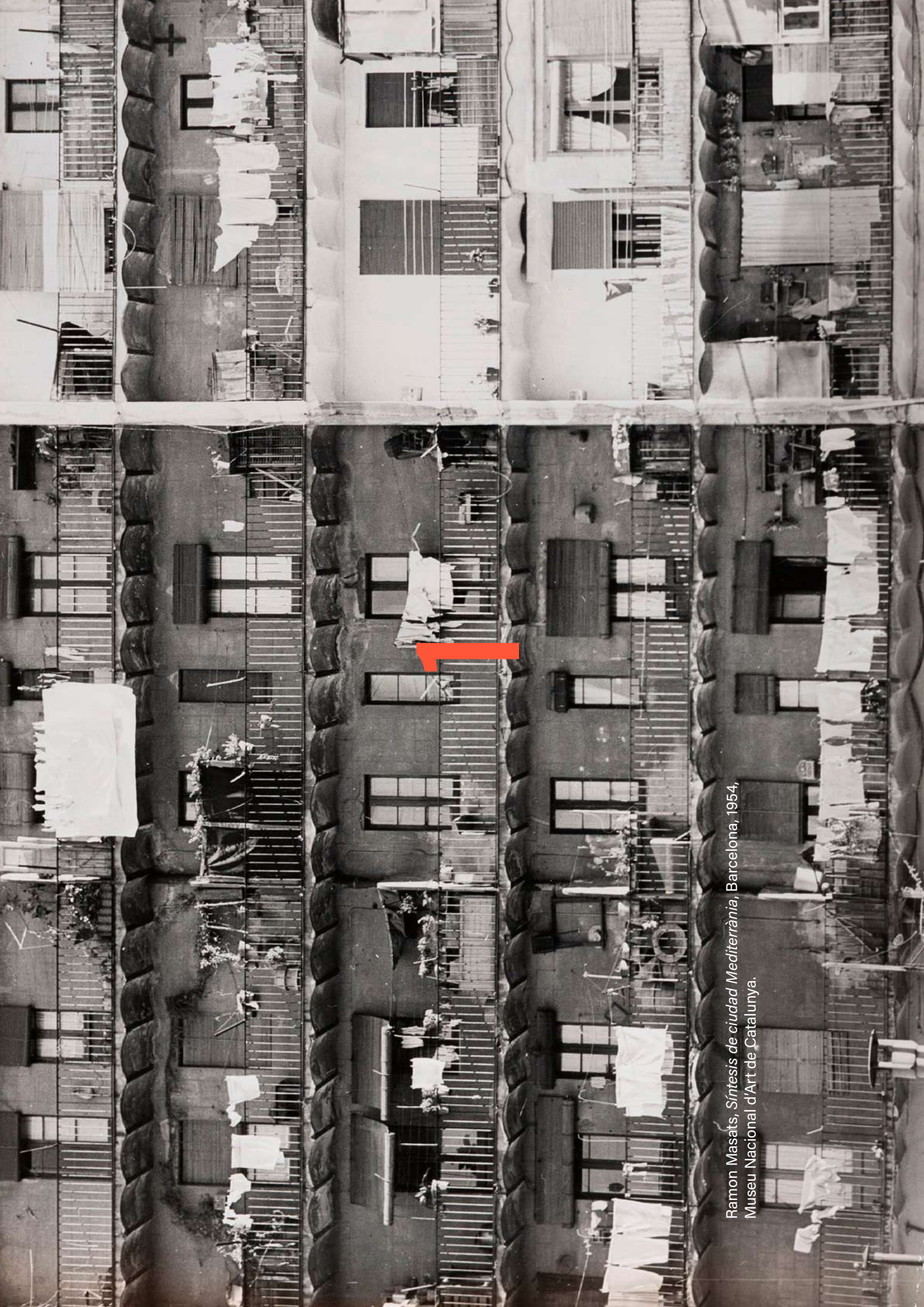
Després d'una crida a la col·laboració feta a diversos centres cívics dels barris annexos al MNAC, en aquesta primera edició s'ha treballat amb tres barris: la Marina, Sants i el Poble-sec. En cada un s'han obert processos cocreats amb grups motors constituïts per agents socials i culturals del territori, en els quals l'art ha esdevingut un llenguatge vehicular que s'ha activat comptant amb diversos artistes locals que hi

han participat amb propostes de mediació i creació. Així mateix, el Museu, la seva col·lecció, però també les seves reserves, els seus espais singulars i els seus oficis han fet detonar, han activat, han suggerit i han permès intercanvis i aprenentatges compartits.

Sota la pregunta “Què passaria si el Museu fos una llar?”, Comunitat 360° ha volgut afectar el MNAC pensant-lo com un espai de familiaritat i refugi. Per això, en aquesta primera edició, hem treballat la cuina com a espai central de tota casa que ens connecta amb la nostra memòria; les finestres, com a marcs d’obertura cap a nous imaginaris íntims i col·lectius, i el joc, com a eina per connectar amb les emocions, generar vincles i, sobretot, gaudir i passar-nos-ho bé.

A continuació trobareu un possible relat del que ha passat, teixit per les il·lustracions de l’artista Maria Romero García, que permeten posar cos i veu als detalls de les experiències sensibles que hem viscut. A més, trobareu una explicació dels projectes i activitats, així com un seguit de cites intercalades de les persones que hi han participat (respectant l’idioma original, per sumar les veus de les protagonistes). És un llibre que es desplega com una casa, amb algunes estances que s’han començat a dibuixar en un espai que no és ni dins ni fora del Museu; un espai intermedi fet de relacions personals, motivació per fer coses juntes i ganes de transformar i transformar-nos. Continuem obrint la casa; només cal que passeu.

Equip Comunitat 360°

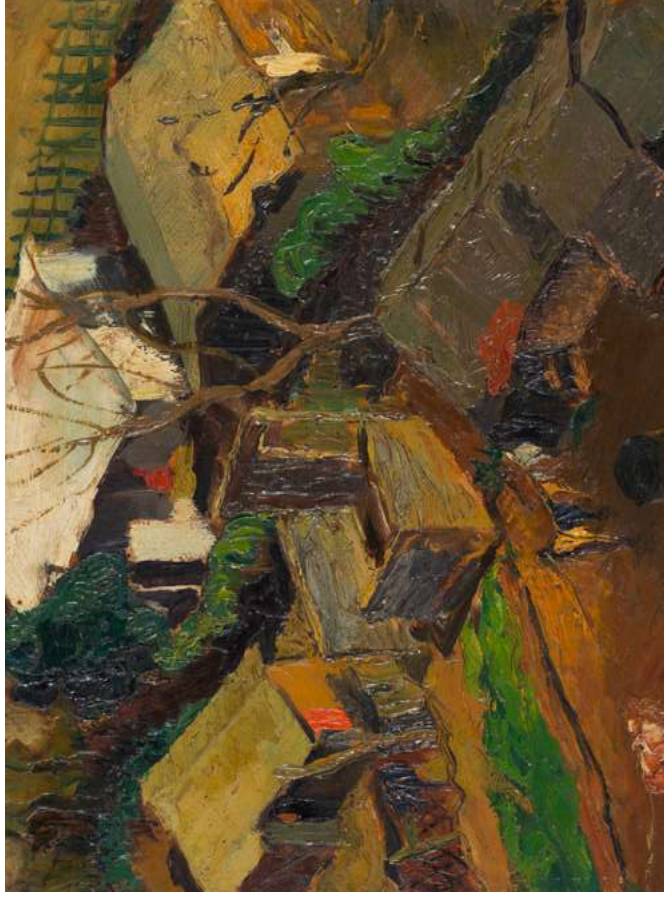
Ramon Masats, *Síntesis de ciudad Mediterrània*, Barcelona, 1954,
Museu Nacional d'Art de Catalunya.

LA CUINA

Ingredients per a un projecte de mediació

Tot museu transita un temps entre el món antic que preserva i el futur que ha de possibilitar. En aquesta forma canviant, la mediació esdevé un espai per pensar i assajar maneres de construir i fer nostres els museus. Les pràctiques col·lectives, els processos de cocreació o la col·laboració i la participació són metodologies que obren la possibilitat de transitar un tercer espai que no és ni el del museu ni el del públic, ni el dins ni el fora, ni el jo ni l'altre. Un tercer espai en què emergeixen tant les necessitats i els interessos compartits com les diferències i les possibles tensions, elements indispensables per constituir una comunitat diversa. Els seus atributs són la flexibilitat i la permeabilitat: propensa al canvi, és una comunitat formada per diverses comunitats, a vegades efímeres en el temps però permanents en la memòria. Seguint els seus rastres, esbossem aquí la recepta que hem cuinat amb

Ramon Llovet, *Barraques*, 1939, Museu Nacional d'Art de Catalunya

els ingredients que portàvem i els que s'han afegit en el camí.

Habitar el territori

Treballar amb diversos barris implica que no sempre els coneixem bé i encara no hi hem establert vincles. Per això, busquem agents molt arrelats que ens permetin entendre les dinàmiques que s'hi donen i inserir-nos a les seves xarxes de relació, amb la perspectiva d'anar-nos vinculant al barri a mesura que hianem treballant. Els centres cívics, els casals de barri, els plans comunitaris o

"Vemos muy relevante el papel que juegan los entes externos a los museos, pues traen consigo otras propuestas y existen otros tipos de vinculaciones. Comunitat 360 puso sobre la mesa cuestionamientos urgentes que, tanto museos como instituciones, necesitan pensar para tender puentes con las comunidades que lo habitan".

Las Jamaiconas

les taules de treball comunitàries són nodes de connexió amb entitats, col·lectius, agents culturals i veïns i veïnes que hem de saber detectar, connectar i fer valdre en els processos.

Observar escoltant

Seria interessant que, com fem a la natura, disposéssim, a les ciutats i a les institucions culturals, d'uns observatoris que ens permetessin mirar què passa al nostre voltant. Ens enfilàriem en una petita torreta, agafàriem uns binocles, i prendríem notesamentals de tot el que veiem. La mediació implica esdevenir petites torres d'observació del que passa al nostre voltant per tal de saber llegir el que hi té lloc i saber fer les preguntes adients per poder trobar objectius, necessitats i interessos comuns que activin processos col·lectius.

Necessitats emergents

És important atendre les emergències que es donen en un territori. Vivim en una ciutat turisticada i gentrificada que expulsa el veïnat de les seves llars o impedeix l'accés a un habitatge digne a d'altres, amb una llei d'estrangeria que obliga a viure en la marginalitat les persones migrants, amb sous i treballs precaris o desigualtats en l'accés a la formació. Aquests factors travessen les vides de les persones que viuen als barris de la ciutat, i per això els hem de tenir molt presents i incorporar-los com a elements que han d'estar presents en els objectius del mateix projecte.

Agents culturals de proximitat

És important treballar amb el talent local dels barris en els quals estem treballant: amb els i les artistes, així com amb agents culturals en general que, a través de

pràctiques vinculades a la creació, en fer, en construir i en possibilitar, habiten els espais que compartim i els donen vida. A més, volem nodrir aquest ecosistema no només amb col·laboracions puntuals, sinó amb relacions a llarg termini que permetin un diàleg freqüent entre Museu i agents culturals.

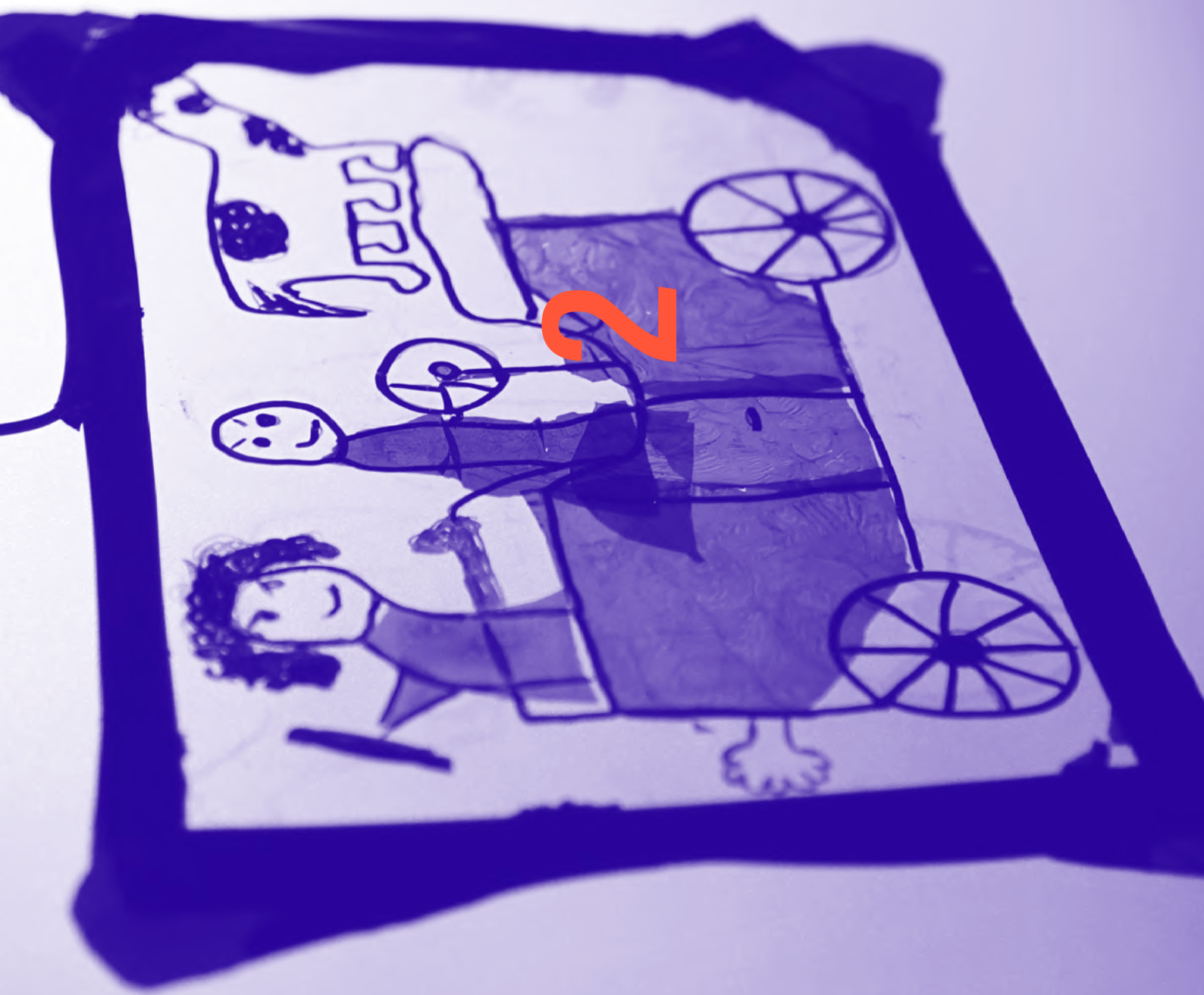
Afectar el museu

Avui, la idea del museu que educa dona lloc al museu que és educat, transformat. Per tal que això passi, és indispensable el treball amb les obres de la col·lecció, que esdevenen detonants o mediadores de processos comunitaris que posen l'art al servei dels col·lectius per generar reflexió crítica o creació, entre d'altres. De la mateixa manera, també és fonamental la implicació de totes les àrees del Museu perquè aquest treball retorni a tots els racons de l'espai en forma d'afectació,

transformació i canvi. Com pot el Museu incorporar i acollir persones en risc d'exclusió social? Les obres creades en un procés comunitari, poden estar a les sales d'exposició? És possible posar al centre de l'engranatge del Museu les pràctiques de mediació?

Helena Muñoz
Coordinadora del projecte Comunitat 360°

LES FINESTRES SANTS

Totes les finestres possibles

Les finestres, les portes, els marcs i les pintures són l'obertura cap a universos propis i col·lectius. Ens projecten a nous mons, onírics, imaginatius, reals i irreal, íntims i públics. Mirar a través d'un quadre ens connecta amb l'altre i amb nosaltres mateixos en un joc de miralls.

Partint de les pintures de la col·lecció de modernisme del Museu, enteses com a finestres que ens donen l'entrada a l'imaginari bohemi d'Els Quatre Gats, la companyia La Bayka ha guiat un procés de creació intergeneracional a través dels titelles i el teatre d'ombres en què ha participat un grup d'infants d'entre 10 i 12 anys, voluntariat i personal educatiu del projecte Aprenem compartint, del Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta. El treball ha culminat amb una peça rodada al MNAC amb la presència de les famílies.

Ramon Casas, *Romeu en un automòbil*, 1901, Museu Nacional d'Art de Catalunya

"La historia fue creada en grupo, inspirada en un juego del narrador de cuentos Gianni Rodari. (...) La metodología fue modificada basándose en las características específicas del proyecto, lo cual fue un desafío muy estimulante para el proceso de creación del taller para nosotros como compañía y nos permitió generar mucho material creativo".
Companyia La Bayka

Les finestres mateixes poden
ser obres d'art. Què veieu?
Descriuiu les imatges.

Un cuadro con lluvia
y charcos.

M'agrada perquè
em quedo a casa.

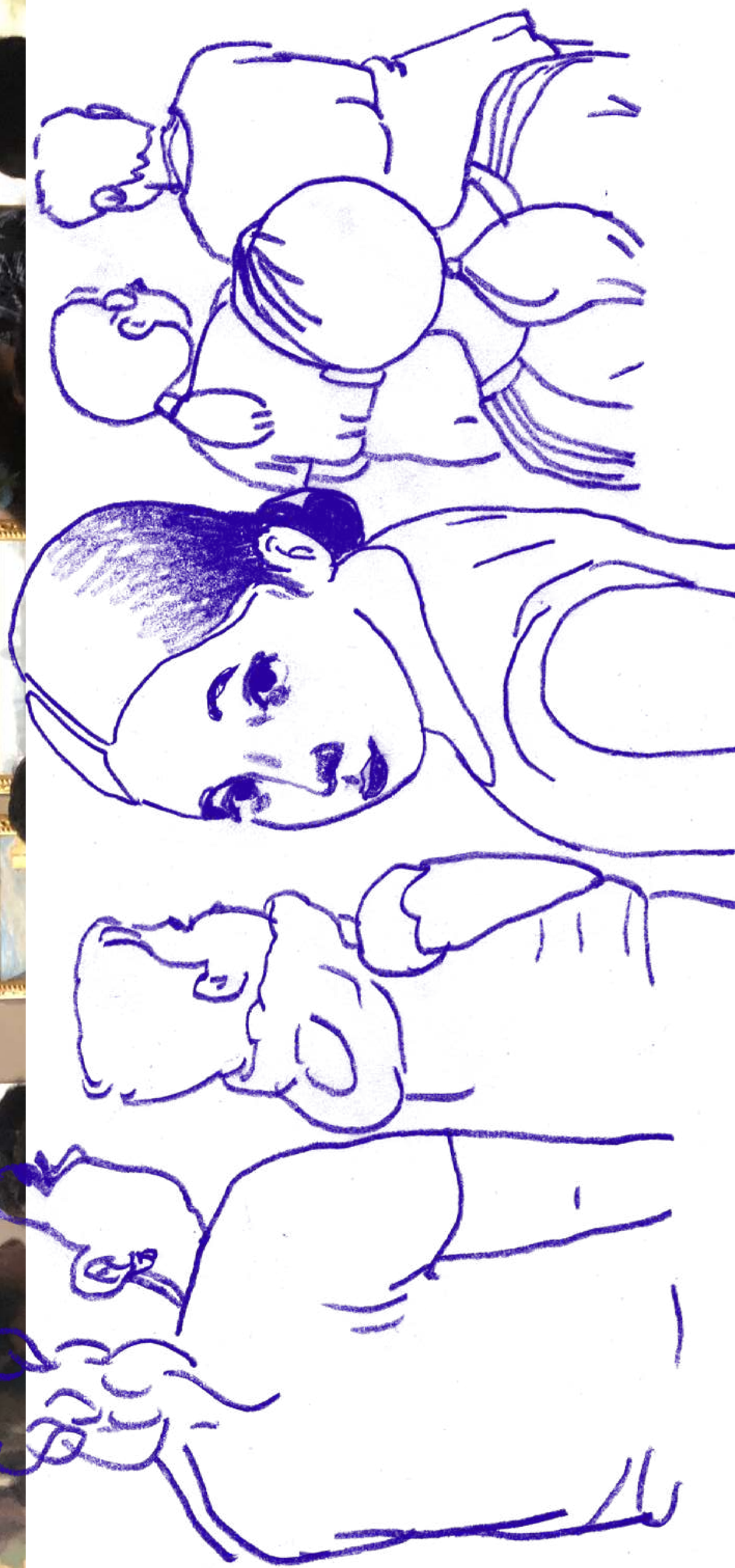
M'agrada però
és trist.

Joan Ferrer Miró, *Exposició pública d'un quadre (detall)*, c.1888,
Museu Nacional d'Art de Catalunya

"Miramos los objetos para encontrar su gesto dramático. Cualquier cosa puede ser una marioneta o un títere: unas gafas, un zapato, una mano..."

Companyia La Bayka

Companyia La Bayka

La Bayka és una companyia de titelles i teatre d'objectes, així com un espai situat a l'Hospitalet de Llobregat. És un lloc màgic, ple de titelles, objectes i artefactes misteriosos que estimulen la imaginació i les ganes de crear. Ho vam poder descobrir en la presentació oberta del procés de cocreació que va tenir lloc a la seva seu.

En el marc de la col·laboració amb el festival IF, també es va acollir el taller "**Titelles per la transformació social**", impartit per Karim Dakroub. A través de la construcció d'un titella propi, els i les participants van poder adquirir eines per treballar amb persones migrades i refugiades. Un cop més, l'art es torna un mitjà a través del qual reforçar la resiliència individual i col·lectiva davant dels diversos reptes i problemàtiques implícits en els processos de desplaçament.

Karim Dakroub és director de teatre, titellaire, psicòleg clínic / psicoterapeuta i consultor psicosocial. Graduat a l'acadèmia de teatre de Sant Petersburg i en altres universitats, actualment és professor a la Universitat del Líban. A més, és fundador i president de l'Associació KHAYAL per a les Arts i l'Educació.

to My bento

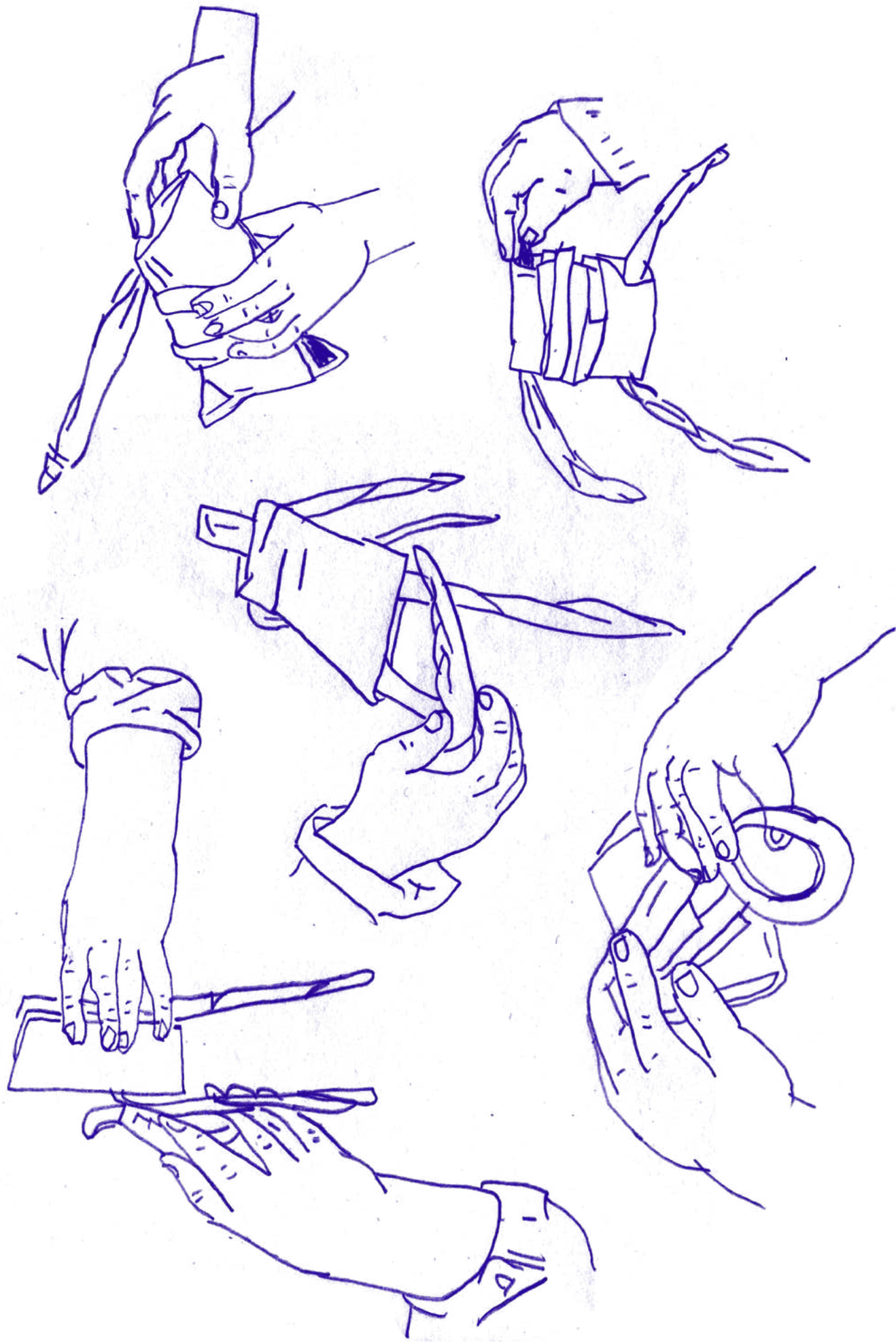
100% organic

no sugar
no oil
no salt

OFF NUNCH #41114
VISIT US TODAY

50%

3

EL MENJADOR POBLE-SEC

Memòries culinàries

Menjar és un acte polític. És guaridor, reparador i sanador. Menjar ens connecta amb la nostra memòria a través dels gustos, les olors, les mans i les històries al voltant d'un foc. La taula és un lloc físic, però també és un espai emocional.

Memòries culinàries ha estat una col·laboració amb SJD Creu dels Molers i el programa A taula!, del Centre Cívic El Sortidor, per generar espais de comensalitat, entesa com l'acte de compartir el menjar en una mateixa taula, escenari popular per a la transmissió de sabers capaç de consolidar identitats col·lectives i generar cohesió social.

Hem gaudit descobrint els vincles entre les arts i la pràctica culinària a través de la col·lecció del Museu; amb les pintures de retrat i la fotografia hem caminat el barri

Francesc Carrera, *Natura morta amb ampolla de vi, pa, llaunes, llagostes i flors*, c. 1922-1926, Museu Nacional d'Art de Catalunya

capturant la vida que donen els seus i les seves comencians, ens hem modelat la nostra vaixella en ceràmica i, sobretot, hem cuinat i menjat junts i juntes com a ritual per repensar les formes que podem crear d'aixopluc i cura col·lectiva.

Partint d'una col·laboració ja existent entre el programa A taula! i el Centre Residencial d'Inclusió (CRI) Creu dels Molers de Sant Joan de Déu, des del projecte

Comunitat 360° es va establir una aliança per continuar impulsant aquests tallers culinaris, per ajudar a expandir-los i a connectar-los amb altres espais i projectes del territori, posant-los a l'abast els recursos que es podien oferir des del Museu.

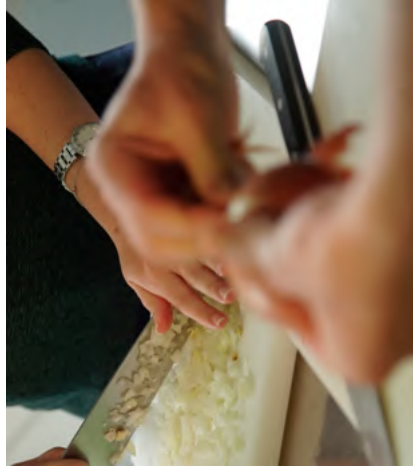
Aquesta col·laboració genera algunes preguntes interessants: com pot ser el Museu un espai de refugi?, les obres d'art poden ser una llar de foc?, com podem crear espais de familiaritat?, com cuinem vincles entre persones diverses?, un museu pot contribuir a millorar la situació de persones en situació de sensellarisme?.

El projecte desplega tota una xarxa de relacions entre SJD Creu dels Molers, el Centre Cívic El Sortidor i el MNAC, i estableix un diàleg constant entre les arts visuals, la gastronomia i les memòries migrants, mentre

explora la capacitat artística i creativa de les persones participants.

Per aquest motiu ha estat indispensable donar a conèixer la col·lecció del MNAC vinculada a l'alimentació, a través de la visita **Art al rebost**, descobrint, observant i dibuixant els aliments que es menjaven fa més de tres-cents anys. Així mateix, s'han fet altres visites que han permès endinsar-se en els recursos educatius del Museu, com l'activitat d'**El Museu dibuixat**. També, entre d'altres, s'han visitat les galeries tècniques amb el Xavier Abelló, cap d'Infraestructures i Serveis Generals del Museu, per conèixer què es cuina entre bastidors i les professions que permeten el funcionament de l'equipament.

"Hi ha, segons un escriptor, una biblioteca on caben totes les combinacions possibles de textos. Avui, també d'imatges. Aleshores, segur que hi ha una cuina que recull totes les receptes possibles, on caben totes les memòries que s'han habitat".

Fragment de la postal enviada a l'estiu per part de l'equip de mediació al grup de participants de SJD Creu de Molers

Fanzín *Recetario de la entraña migrante*, amb Las Jamaiconas

Las Jamaiconas són un col·lectiu format per Columba Zavala, Lina Ruiz i Mariana Alva. En la seva teoria i pràctica, combinen art i activisme utilitzant la cuina com a eix central, emprant eines com la *performance*, la instal·lació, l'escriptura i la mediació educativa. Es dediquen a crear espais híbrids i a explorar els límits entre art i gastronomia, amb la finalitat de qüestionar-los i imaginar noves possibilitats. En els seus processos reflexionen sobre temes de migració i territori, sempre amb una perspectiva feminista i antiracista.

"La práctica de recordar recetas de nuestros países del sur global dentro de uno de los museos más importantes de una de las ciudades más importantes de Europa es la posibilidad de abrir una fisura en los relatos, en los

muros altos y burocráticos de este lado del mundo. Las cosas pueden —y deben— ser diferentes, es necesario salpicar las salas de exposiciones con salsas; esparcir el aroma de guisos en las instituciones, llenarlas de fuegos, hervores y frituras; un coro de sabores y olores provenientes de nuestros lugares de origen".

Las Jamaiconas

El col·lectiu Las Jamaiconas va dur a terme un taller al Museu per activar la memòria sensorial, afectiva i cultural del grup de participants, plasmada al fanzín *Recetario de la entraña migrante*.

El taller va ser pensat com un espai d'escolta i rastreig dels records i les receptes que acompanyen les experiències migratòries. Com expressen les artistes, "junts construïm aquest receptari de l'entranya, un

↓ **fanzine jamaiconas**

antibodegó de relats i memòries migrants vinculades amb l'aliment".

Les persones participants van construir, amb els seus testimonis, un receptari col·lectiu de la seva pròpia història migrant a partir de preguntes com: què mengem per esmorzar?, amb qui?, quins són els nostres rituals relacionats amb els aliments?, com ens afecta la dieta del territori on habitem?

Els plats mencionats al taller i recollits a la publicació han estat programats als tallers de cuina mensuals oberts a tota la comunitat que ha acollit la cuina del Centre Cívic El Sortidor, uns tallers guiats pels usuaris i usuàries de Creu dels Molers que han estat espais de trobada amb els veïns i veïnes i que han portat per nom "Marmites comunitàries".

Marmites comunitàries

Cada últim dimarts de mes, a la cuina del Centre Cívic El Sortidor s'han programat i es continuen programant les "Marmites comunitàries", on un grup de persones del CRI Creu dels Molers han dinamitzat trobades de cuina en les quals les receptes han estat vinculades amb la seva memòria migrant, algunes treballades a les sessions al Museu.

Aquestes trobades culinàries tenen una doble intenció: per una banda, compartir els sabers i els sabors que porten les persones de diversos orígens migratoris; per l'altra, generar espais de trobada intercultural que permetin crear vincles comunitaris al barri. Els tallers també han estat una eina per trencar amb les limitacions de la institucionalització de les persones en situació de sensellarisme, que implica, entre altres coses, no tenir

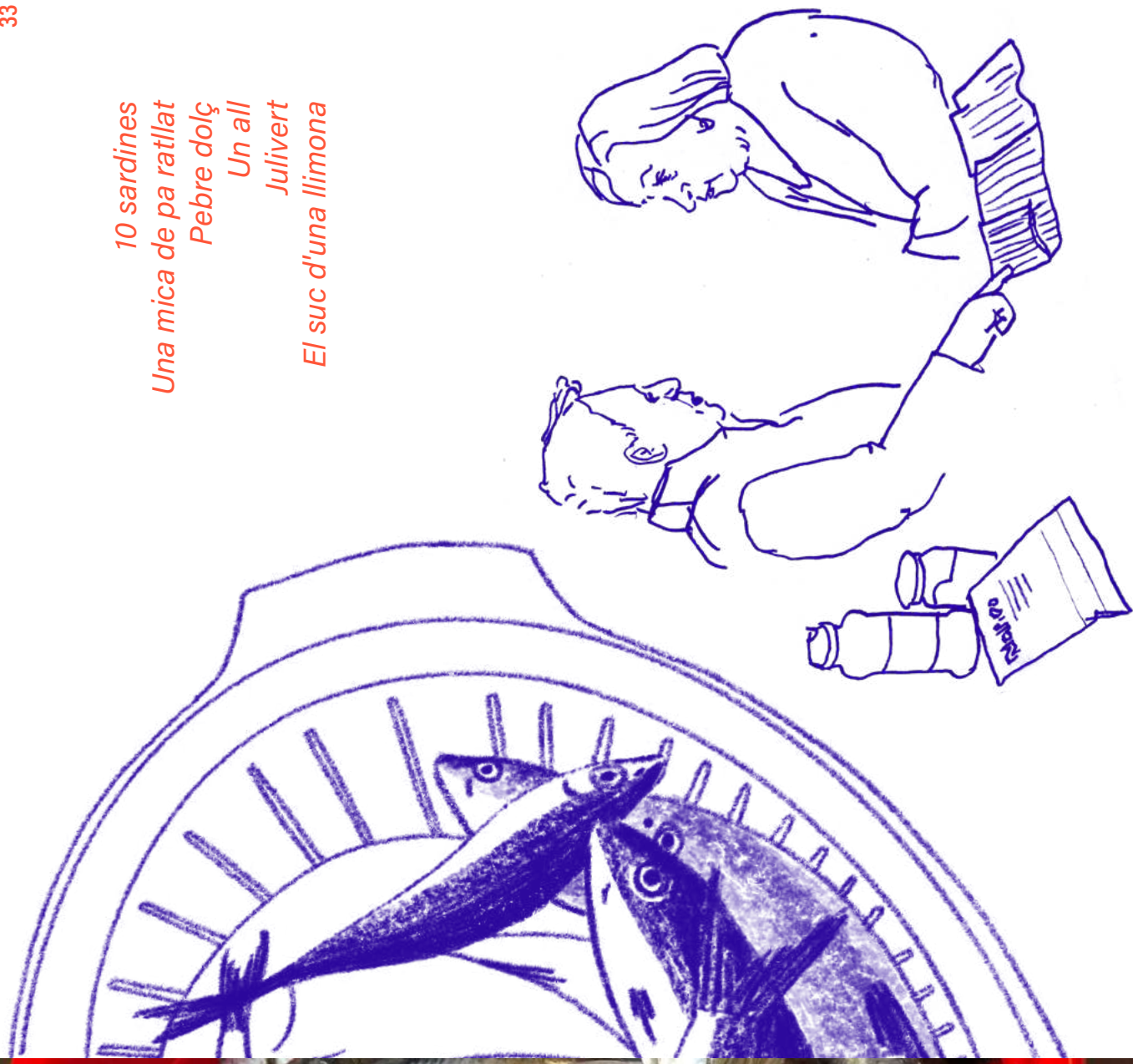
accés a una cuina i no poder desenvolupar habilitats i capacitats vinculades a aquest fet social, com anar a comprar o cuinar i menjar el que ens connecta amb les nostres arrels.

SARDINES ARREBOSSADES de LARACHE

"Cuando cocinas en Marruecos, el caldo siempre se hace en una olla al lado y lo que te sobra de cuando cocinas, lo echas ahí: un trozo de patata, lo echas ahí; una zanahoria, la echas; un hueso, ahí; y a los tres o cuatro días, lo cueles y ahí tienes el caldo. El fuego siempre encendido".

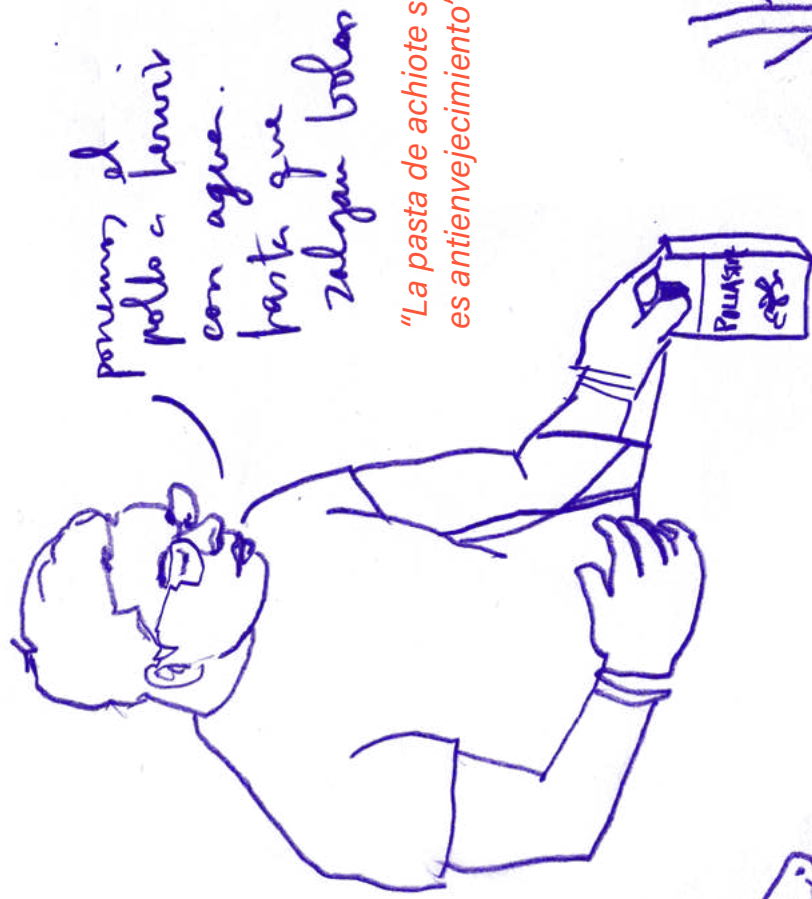

10 sardines
Una mica de pa ratllat
Pebre dolç
Un all
Julivert
El suc d'una llimona

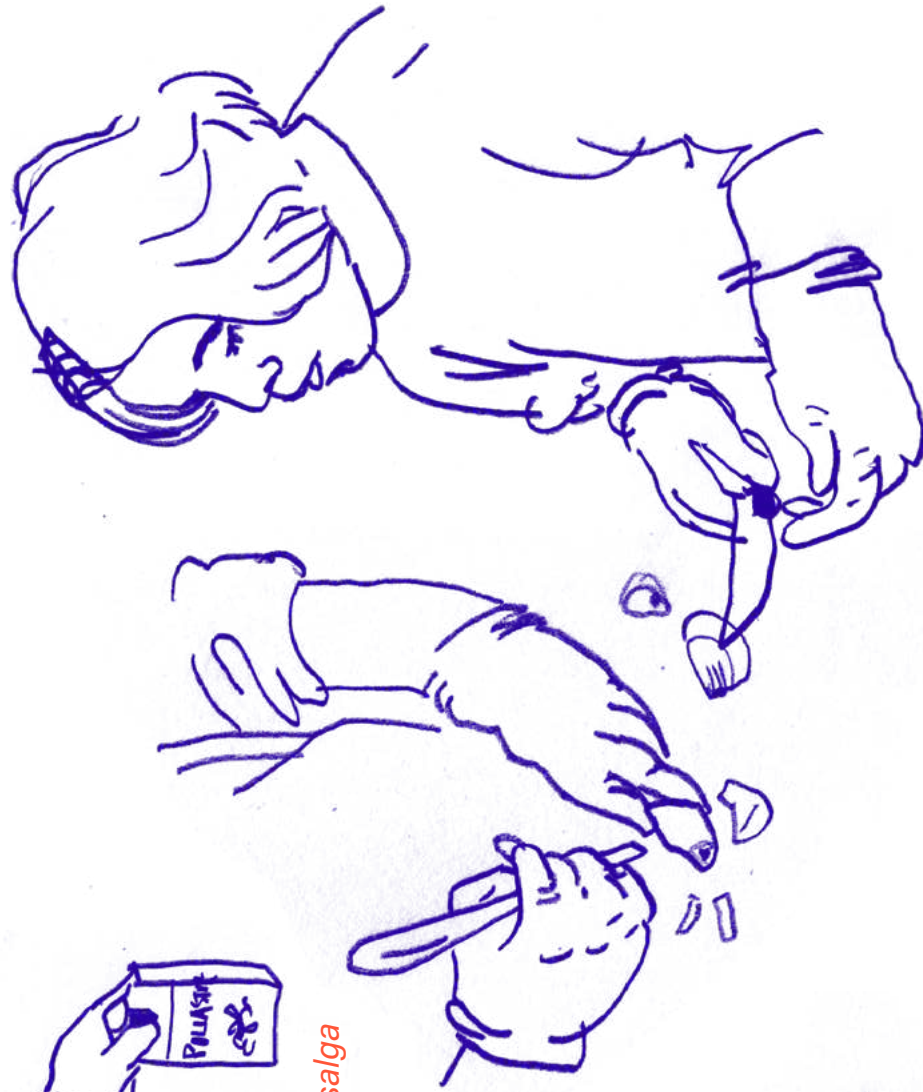

"Per tallar la ceba em poso al costat d'una finestra perquè les llàgrimes se les emporti l'aire".

"La pasta de achiote sirve para ponérsela en la cara, es antienvejecimiento".

“Me hizo mucha ilusión cuando me invitaron a participar en el proyecto, ya que siempre tenía en mente que era complicado formar parte de una entidad cultural local siendo migrante. Ahora puedo confirmar que las puertas —del MNAC— están abiertas a todxs, que [el Museo] es un espacio abierto a la comunidad y que, trabajando en equipo y con dedicación, se pueden obtener resultados positivos”.

Juan González del Cerro, fotògraf

Les arts culinàries

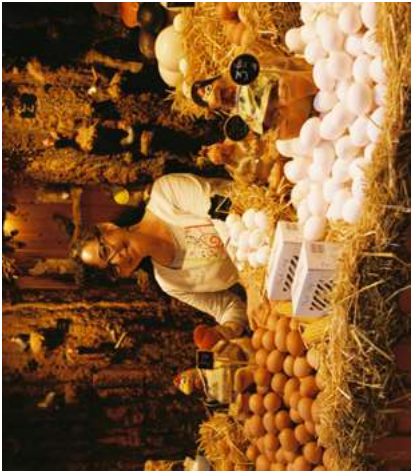
Per explorar a través de les arts la cuina i la memòria individual i col·lectiva, en el marc de *Memòries culinàries* es van fer un seguit de visites al Museu i dos tallers artístics, una pràctica fotogràfica amb Juan González del Cerro, del barri del Poble-sec, i un altre de ceràmica amb l'artista multidisciplinària Nevenka Pavic, en col·laboració amb el Centre Cívic Casa del Relotge de la Marina.

Taller de fotografia amb Juan González del Cerro

Juan González del Cerro és fotògraf i director d'art format a l'Institut Superior de Publicidad, Buenos Aires, Argentina (2009). Actualment, combina la docència al CETT (Barcelona School of Tourism, Hospitality and Gastronomy), a Torribera Mediterranean Center, al Centre Cívic El Sortidor i a TUMO Center for Creative

Technologies. A banda de desenvolupar els seus projectes fotogràfics personals, col·labora amb projectes de fotografia participativa.

A Comunitat 360° ha format part del projecte que estem duent a terme en col·laboració amb el CRI Creu dels Molers i el Centre Cívic El Sortidor. Juan González ha conduït un taller de retrat fotogràfic després d'una visita a la col·lecció del Museu en la qual s'han analitzat pintures de retrat, i ha guiat la sortida fotogràfica amb càmeres analògiques pels barris del Poble-sec i Sant Antoni per capturar els i les comerciants. Aquest exercici ha suposat un petit homenatge a aquelles persones que omplen de vida els nostres carrers i fan que la ciutat sigui un lloc més acollidor i amable.

“Como asociación, uno de nuestros objetivos es fomentar la colaboración entre entidades y colectivos, utilizando el arte como una herramienta para empoderar a las personas y crear vínculos en pos de una sociedad mejor, por lo que estamos muy agradecidos de haber tenido la oportunidad de colaborar con este proyecto. La experiencia ha sido muy gratificante, los participantes han demostrado una gran habilidad trabajando la cerámica y el resultado ha sido magnífico. Pero sobre todo quiero destacar la calidez humana de cada uno de los participantes y lo agradecidos que estaban de haber compartido con nosotros esta experiencia”.

Nevenka Pavic, artista

Taller de ceràmica amb Nevenka Pavic, de La Gloria Factoría

Nevenka Pavic va néixer a Santiago de Xile. Allà va estudiar Arquitectura i Art, i es va especialitzar en escultura. Des de l'any 2000 viu a Barcelona, on ha fundat La Gloria Factoría de Arte, un espai cultural i artístic.

La seva carrera s'ha caracteritzat per una contínua transhumància i desplaçament per contextos socials variats, populars i estètics del mapa cultural internacional, principalment entre Amèrica, Europa i el nord de l'Àfrica, a més de recorreguts per l'eix andí, on ha recol·lectat variants simbòliques que incorpora a la seva obra. Des del 2014, part de la seva producció artística es

trasllada a la tècnica del mosaic, i desenvolupa diversos projectes d'art públic a través de pràctiques comunitàries.

Nevenka Pavic va dirigir un taller de ceràmica en el qual van participar el grup de SJD Creu dels Molers i on es van tractar els principis bàsics de la ceràmica, amb els quals va portar a la pràctica alguna de les seves tècniques per crear utensilis culinaris. Així doncs, al llarg de dues sessions es van crear plats, bols, tasses i altres objectes. El taller es va fer al Centre Cívic Casa del Relotge, espai amb el qual l'artista està molt vinculada a través de la dinamització de processos comunitaris.

ESPAIS DE JOC LA MARINA

Memòries lúdiques
La Marina juga!

Les cases, com els museus, haurien de ser espais de joc que ens permetessin imaginar, crear i gaudir en totes les etapes de la nostra vida. Un museu que juga és també un museu que està disposat a experimentar i equivocar-se assajant noves maneres d'entendre la relació amb l'art. El joc ens obliga a sortir d'una visió adultocentrista en què el coneixement racional està al centre, i ens ofereix la capacitat transformadora del fet lúdic.

Partint d'aquesta visió i a partir de la voluntat del Centre Cívic Casa del Relotge de generar una col·laboració, es van començar a gestar dos projectes al barri de la Marina.

Xavier Miserachs, *Tennis a l'actual Anella Olímpica*, 1959,
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Memòries lúdiques

Els Amics de la Fotografia de la Casa del Relotge és una entitat del barri de la Marina amb més de 20 anys de trajectòria dedicada a la fotografia *amateur*. A partir d'una visita a l'arxiu fotogràfic del MNAC conduïda per Roser Cambray, conservadora de fotografia del Museu, el grup ha fet una recerca històrica de les fotografies del barri en què apareixien nens i nenes jugant a diversos jocs al carrer. Després de la investigació, s'han seleccionat 15 fotografies, algunes de provinents de

L'Arxiu Municipal del Districte Sants-Montjuïc, i d'altres, d'arxius personals de famílies de la Marina.

Amb la intenció de veure com ha canviat el barri, la relació amb l'espai públic i els diversos jocs que es jugaven ahir i avui, el grup ha dut a terme una sèrie fotogràfica dels mateixos espais per veure'n l'evolució. El visionament d'aquestes fotografies, que s'ha fet sumant-hi altres persones grans del barri, ha ofert un relat d'històries personals i col·lectives, i fins i tot s'han descobert alguns jocs que ja estaven oblidats.

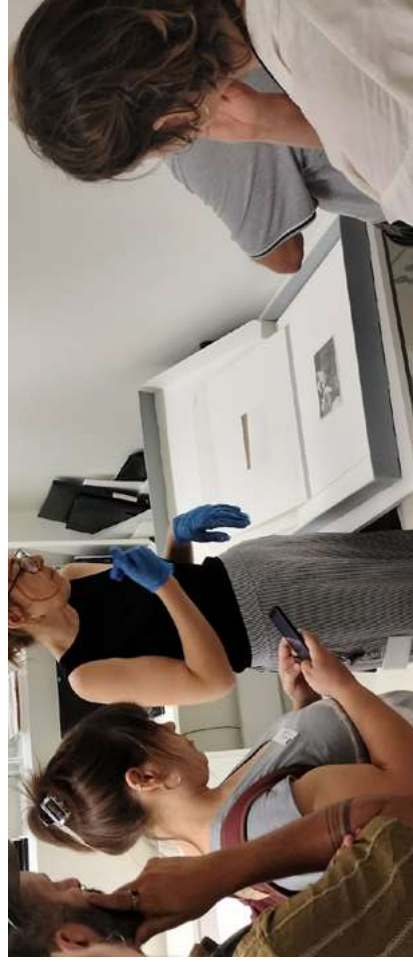

Anònima. El Polvorí.
Cedida pel Centre Cultural Ancora de La Marina, Barcelona.

"Això ho has fet tu?".

"I com es jugava
a aquest joc?".

Imatge 2 cedida pel Centre Cultural Ancora del barri de la Marina, Barcelona.

La Marina Juga!

Amb la intenció de generar un espai de diàleg intergeneracional per compartir jocs d'ahir i d'avui, es va proposar al Casal Infantil Imagina't d'impulsar un projecte en el qual participés un dels seus grups. Així mateix, es va contactar amb el Pla comunitari de la Marina - Zona Franca, gestionat per la Unió d'Entitats de la Marina, que va fer una crida a persones grans per participar en aquest procés. Al grup també s'hi van sumar dues persones del grup d'Art Gran del MNAC.

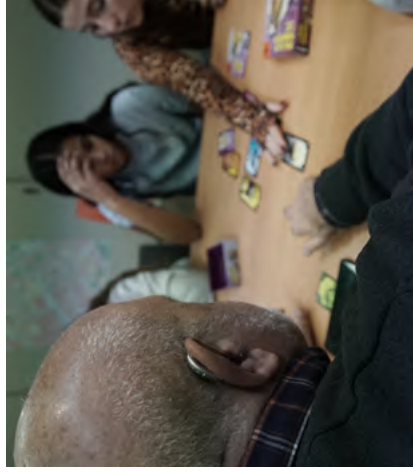
Els dos grups es van trobar en dues sessions per compartir jocs de taula actuals; jocs tradicionals, com la baldufa o les tabes, o jocs populars, com la corda. Tots els jocs s'han recollit en una publicació que, juntament amb el disseny d'una capsa de jocs, es podrà activar en diversos espais del barri.

Amb la intenció de tancar el procés i també encreuar els dos projectes, Memòries Lúdiques i La Marina juga!, s'ha dut a terme un taller de cianotípia a càrrec del fotògraf Tomás Russi, artista molt vinculat al Centre Cívic Casa del Rellotge.

En aquest taller el grup ha pogut crear un joc de memòria en què s'han traspassat a cianotípia les fotografies històriques i actuals del projecte Memòries Lúdiques.

- Tu ho has fet?
- L'important és que ho fèiem.
Fabricàvem nosaltres mateixos les pilotes, trobàvem pals i jugàvem amb ells...
- No consumíem, ho construïem nosaltres mateixos.
Ens feia més independents i col·lectius.

La Marina juga!

GLOSSARI DE JOCS COMPARTITS

La Marina juga! és el resultat d'un seguit de trobades intergeneracionals que han tingut lloc al barri de La Marina per compartir jocs. Un grup de persones grans, veïns i veïnes del barri, i el grup de mitjans del casal infantil Imagina't s'han trobat al centre cívic Casa del Relotge per aprendre a què es jugava abans i a què es juga avui en dia. Aquest glossari recull no solament els jocs que s'han jugat a les diverses sessions, sinó també els jocs que han sorgit en les diverses converses mantingudes amb el grup.

Aquesta publicació s'acompanya d'una capsa de jocs perquè continuem jugant als carrers de La Marina i creant vincles intergeneracionals.

↓ **glossari de jocs compartits**

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

COMUNITAT 360° DEL MNAC EDICIÓ 2024 - 2025

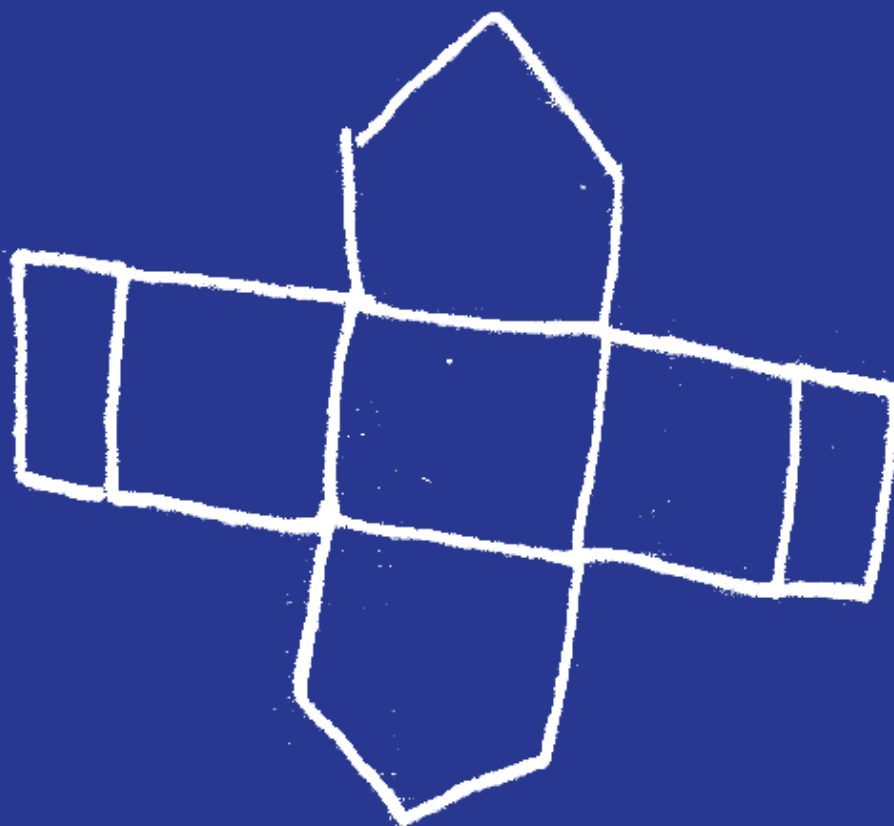

OBERTA
LA CASA

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

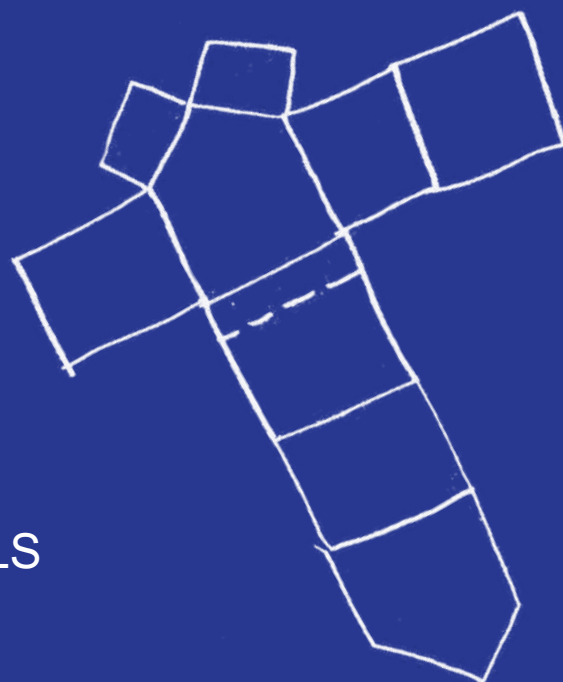
NOU MUSEU
NOU MNAC
2029

Comunitat 360° del MNAC és un programa que treballa de forma comunitària la panoràmica dels territoris que envolten el museu en un radi de 360 graus, començant aquest any 2024-2025 pels barris de Sants, La Marina i el Poble-sec, amb la complicitat dels centres cívics, entitats, artistes i diversos espais de participació comunitària.

Un programa coordinat
per l'artista i mediatadora cultural Helena Muñoz

COMUNITAT 360° EN DADES

4 PROJECTES COMUNITARIS

14 ENTITATS I EQUIPAMENTS

9 ARTISTES-MEDIADORS LOCALS

1 ARTISTA INTERNACIONAL

343 PERSONES USUÀRIES

34 TALLERS OBERTS

4 TALLERS PER COL·LECTIUS ESPECÍFICS

XX VISITES GUIADES OBERTES

8 VISITES AL MUSEU AMB COL·LECTUS ESPECÍFICS

1 RELATORIA GRÀFICA

1 VÍDEO RESUM

3 CÀPSULES AUDIOVISUALS

2 FANZINS

1 MOSTRA OBERTA

1 FESTA COMUNITÀRIA (4 TALLERS D'ART, 3
ACTUACIONS MUSICALS I 1 PERFORMANCE)

1 AVALUACIÓ QUALITATIVA

COMUNITAT 360° EN IMATGES

Consulta la relatoria gràfica al codi QR

Català

Castellà

Anglès

CONTEXTUALITZACIÓ

Avui, resulta impossible pensar els museus sense establir relacions i aliances amb els seus entorns més immediats, amb diferents nivells i intensitats. La funció social del museu implica, doncs, entendre la convivència amb el context social i cultural en la qual habita la institució. Un veïnatge que convida al museu i a la comunitat a interpel·lar-se mútuament.

El MNAC des de fa uns anys ha incorporat aquesta línia de treball en diferents direccions. Amb l'Obrador (2021-2023) s'han teixit aliances comunitàries amb diferents entitats i col·lectius dels barris del Poble-sec i la Marina, els seus dos barris més propers; des del 2019 es treballa específicament la perspectiva LGTBIQ+ creant col·laboracions amb artistes, activistes i professionals; s'han portat a terme diferents iniciatives vinculades als centres educatius i a l'accés a la cultura als col·lectius més vulnerables; i actualment, s'està explorant la capacitat de l'art en els processos de salut i benestar. Un conjunt d'accions, projectes i programes a través dels quals el museu s'ha anat expandint en els últims anys.

Tenint com a horitzó l'ampliació del MNAC prevista pel 2029, sorgeix la necessitat de continuar treballant en aquest desbordament del museu per seguir generant col·laboracions i treball comunitari amb el territori. Aquesta mirada a futur, permet fer un salt qualitatiu i quantitatiu. Per una banda, adoptant una mirada de 360° sobre el territori i incorporant nous barris com la Zona Franca, el Raval, Sants, Sant Antoni i el Gornal, a més de Poble Sec i la Marina amb qui ja s'estava treballant. Per una altra, crear una xarxa d'aliances sostenible i sostinguda en el temps amb la qual seguir pensant i creant el museu d'avui i el de demà.

DEFINICIÓ I DESCRIPCIÓ DE LA PROPOSTA:

El projecte Comunitat 360° busca la connexió del museu amb el seu territori de proximitat entès com un radi 360 graus, construint un mapa d'aliances progressiu amb els Centres Cívics, els Casals de barri i altres espais de participació ciutadana, tenint com a horitzó la construcció del projecte d'ampliació del Nou Museu 2029 i dels reptes i possibilitats que aquesta també suposa.

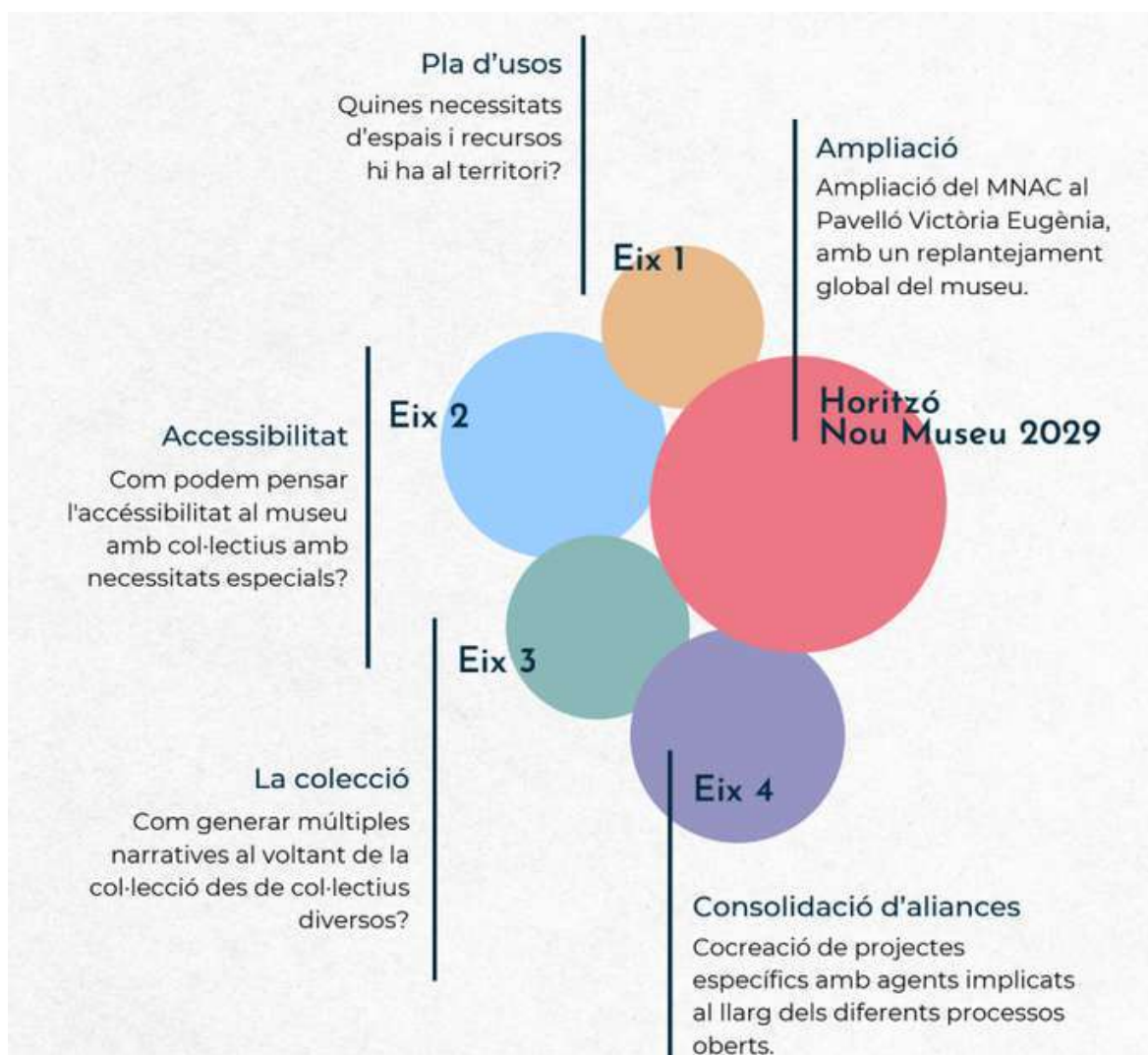
Per poder detectar, construir i consolidar vincles entre el MNAC i el seu entorn és indispensable generar i dinamitzar espais d'escolta i proposició que permetin la possibilitat de crear relacions sòlides i recíproques entre totes les parts. Aquest espai d'intercanvi ha de ser una oportunitat per dotar d'un sentit comunitari la institució: la seva col·lecció, el seu edifici, els recursos dels quals disposa, el personal tècnic que treballa en ell i qualsevol altre aspecte que el conformi. Un museu capaç de posar-se al servei del seu veïnat, a la vegada que es veu afectat per la multiplicitat de mirades que l'interpel·len.

JUSTIFICACIÓ

Si bé aquesta proposta contempla ara com ara un període d'un any pel seu desenvolupament (2024/2025), la necessitat d'atendre la durada del procés d'ampliació del MNAC implica projectar a quatre anys vista. Creiem que és necessari traçar des d'aquest inici una estratègia que permeti pensar el procés comunitari establint prioritats i fases de treball.

Per això hem traçat quatre eixos de treball, que es correspondrien als quatre anys vista previstos per la inauguració: el pla d'usos, l'accessibilitat al museu, la col·lecció i, com a resultat dels processos oberts en els tres anteriors, la consolidació de les aliances al territori. Aquest plantejament no implica perdre de vista altres qüestions transversals, ni tampoc l'exclusió dels altres eixos de treball a mesura que es vagin abordant any rere any. Son línies d'exploració a partir dels quals pivotaran els diferents processos. Així mateix, pensem que és interessant poder vincular cada un dels eixos a uns col·lectius concrets. Col·lectius que permetin obrir l'espectre del què entenem per ús dels espais, per accessibilitat, per art i per comunitat.

EIXOS DE TREBALL

METODOLOGIA: I SI EL MUSEU FOS UNA LLAR?

Les pràctiques col·lectives, els processos de cocreació o la col·laboració i la participació són metodologies que obren la possibilitat de transitar un tercer espai que no és ni el del museu ni el del públic, ni el dins ni el fora, ni el jo ni l'altre. Un tercer espai en què emergeixen tant les necessitats i els interessos compartits com les diferències i les possibles tensions, elements indispensables per constituir una comunitat diversa. Els seus atributs són la flexibilitat i la permeabilitat: propensa al canvi, és una comunitat formada per diverses comunitats, a vegades efímeres en el temps però permanents en la memòria. Seguint els seus rastres, esbossem aquí la recepta que hem cuinat amb els ingredients que portàvem i els que s'han afegit en el camí.

Habitar el territori

Treballar amb diversos barris implica que no sempre els coneixem bé i encara no hi hem establert vincles. Per això, busquem agents molt arrelats que ens permetin entendre les dinàmiques que s'hi donen i inserir-nos a les seves xarxes de relació, amb la perspectiva d'anar-nos vinculant al barri a mesura que hi anem treballant. Els centres cívics, els casals de barri, els plans comunitaris o les taules de treball comunitàries són nodes de connexió amb entitats, col·lectius, agents culturals i veïns i veïnes que hem de saber detectar, connectar i fer valdre en els processos.

Observar escoltant

Seria interessant que, com fem a la natura, disposéssim, a les ciutats i a les institucions culturals, d'uns observatoris que ens permetessin mirar què passa al nostre voltant. Ens enfilàriem en una petita torreta, agafàriem uns binocles, ens posàriem uns auriculars i prendríem notes mentals de tot el que veiem. La mediació implica esdevenir petites torres d'observació del que passa al nostre voltant per tal de saber llegir el que hi té lloc i saber fer les preguntes adients per poder trobar objectius, necessitats i interessos comuns que activin processos col·lectius.

Necessitats emergents

És important atendre les emergències que es donen en un territori. Vivim en una ciutat turistificada i gentrificada que expulsa el veïnat de les seves llars o impedeix l'accés a un habitatge digne a d'altres, amb una llei d'estrangeria que obliga a viure en la marginalitat les persones migrants, amb sous i treballs precaris o desigualtats en l'accés a la formació. Aquests factors travessen les vides de les persones que viuen als barris de la ciutat, i per això els hem de tenir molt presents i incorporar-los com a elements que han d'estar presents en els objectius del mateix projecte.

Agents culturals de proximitat

És important treballar amb el talent local dels barris en els quals estem treballant: amb els i les artistes, així com amb agents culturals en general que, a través de pràctiques vinculades a la creació, en fer, en construir i en possibilitar, habiten els espais que compartim i els donen vida. A més, volem nodrir aquest ecosistema no només amb col·laboracions puntuals, sinó amb relacions a llarg termini que permetin un diàleg freqüent entre Museu i agents culturals.

Afectar el Museu

Avui, la idea del museu que educa dona lloc al museu que és educat, transformat. Per tal que això passi, és indispensable el treball amb les obres de la col·lecció, que esdevenen detonants o mediadores de processos comunitaris que posen l'art al servei dels col·lectius per generar reflexió crítica o creació, entre d'altres. De la mateixa manera, també és fonamental la implicació de totes les àrees del Museu perquè aquest treball retorni a tots els racons de l'espai en forma d'afectació, transformació i canvi. Com pot el Museu incorporar i acollir persones en risc d'exclusió social? Les obres creades en un procés comunitari, poden estar a les sales d'exposició? És possible posar al centre de l'engranatge del Museu les pràctiques de mediació?

PLA DE TREBALL

1. FASE EXPLORATÒRIA:

Prospecció dels **principals agents culturals i comunitaris** dels barris seleccionats (principalment Centres Cívics, Casals de Barri, espais participatius, taules comunitàries, etc). A banda de cercar les aliances, el contacte amb aquests agents serà clau per **contribuir a generar un discurs** clar, entenedor i motivador sobre el projecte d'ampliació del MNAC, que tindrà com a punt central **la comprensió del museu com un espai catalitzador** de dinàmiques comunitàries i col·laboratives, així com un recurs a l'abast del territori. En aquesta fase s'ha contactat amb als següents centres cívics:

C.C. Drassanes
C.C. Albareda
C.C. Sortidor
C.C. Cotxeres Borrell
C.C. Casinet d'Hostafrancs
C.C. Cotxeres de Sants
C.C. Font de la Guatlla
C.C. La Cadena
C.C. Sant Josep (límit)
C.C. Sta. Eulàlia
C.C. Gornal (límit)

2. FASE DE DESENVOLUPAMENT:

A continuació trobareu una explicació dels diferents projectes i activitats que hem realitzat, a partir de l'aliança que s'ha establert amb els centres cívics dels tres barris amb els quals hem treballat: Poble-sec, La Marina i Sants. A partir d'aquesta relació la constitució de grups motors conformatos per diferents agents, s'han activat processos de cocreació en els quals han participat entitats, serveis i artistes locals.

BARRI DE SANTS

Col·laboració: Secretariat de Sants Hostafranc i La Bordet - Centre Cívic Cotxeres-Casinet / Projecte Aprenem Compartint / Festival IF Barcelona

Artistes: Companyia La Bayka (Aleksandra Muchin i Mauricio Riobó) i Karim Dakroub

Vinculació amb el museu: col·lecció del Modernisme

TOTES LES FINESTRES POSSIBLES

A partir d'una **visita al Museu per descobrir les pintures de la col·lecció de Modernisme** del museu, enteses com a finestres que ens donen l'entrada a l'imaginari bohemí dels Quatre Gats, la companyia La Bayka ha guiat un procés de creació intergeneracional a través dels titelles i el teatre d'ombres on ha participat un grup d'infants d'entre 10-12 anys, voluntariat i personal educatiu del projecte Aprenem Compartint del Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta. Un treball que ha culminat en una peça rodada al MNAC amb la presència de les famílies i una projecció d'aquesta a l'Escola Cal Maiol.

“La historia fue creada en grupo, inspirada en un juego del narrador de cuentos Gianni Rodari. (...) La metodología fue modificada en base a las características específicas del proyecto, lo cual fue un desafío muy estimulante para el proceso de creación del taller para nosotros como compañía y nos permitió generar mucho material creativo. “

Cia La Bayka

TITELLES PER LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL

En el marc de la **col·laboració amb el Festival IF** també es va acollir el taller “Titelles per la transformació social” impartit per Karim Dakroub. A través de la construcció d'un titella propi, les participants van poder adquirir eines per treballar amb persones migrades i refugiades. Un cop més l'art es torna un mitjà a través del qual reforçar la resiliència individual i col·lectiva enfront dels diferents reptes i problemàtiques implícits en els processos de desplaçament.

Karim Dakroub és director de teatre, titellaire, psicòleg clínic/psicoterapeuta i consultor psicosocial. Graduat a l'Acadèmia de Teatre de Sant Petersburg i en altres universitats, actualment és professor a la Universitat del Líban. A més és fundador i president de l'Associació KHAYAL per a les Arts i l'Educació.

BARRI DEL POBLE-SEC

Col·laboració: Centre Cívic El Sortidor - Programa A Taula! / SJD Creu dels Molers

Participants: Joves Units del Poble-sec

Artistes: Las Jamaiconas / Juan González del Cerro / Nevenka Pavic

Vinculació amb el museu: col·lecció d'Art Modern (natures mortes) i vinculació amb altres departaments (infraestructures, restauració, etc.)

MEMÒRIES CULINÀRIES

Memòries culinàries ha estat una col·laboració amb SJD Creu de Molers i el programa A Taula! del Centre Cívic El Sortidor per generar espais de comensalitat, entès com aquell acte de compartir el menjar en una mateixa taula, escenari popular per la transmissió de sabers capaç de consolidar identitats col·lectives i generar cohesió social.

Hem gaudit descobrint els vincles entre les arts i la pràctica culinària a través de la col·lecció del museu, amb les pintures de retrat i la fotografia hem caminat el barri capturant la vida que donen els seus i les seves comerciants, ens hem modelat la nostra vaixella en ceràmica i, sobretot, hem cuinat i menjat juntes com a ritual per repensar les formes que podem crear d'aixopluc i cura col·lectiva.

Per aquest motiu ha estat indispensable donar a conèixer la col·lecció del MNAC vinculada a l'alimentació, a través de la visita l'Art al rebost, descobrint observant i dibuixant els aliments que es menjaven fa més de tres-cents anys. Així mateix, s'han fet altres visites que han permès endinsar-se en els recursos educatius del museu, com l'activitat de El museu dibuixat o, entre d'altres, s'han visitat les galeries tècniques amb el Xavier Abelló, cap d'infraestructures i serveis generals del museu, per conèixer què es cuina entre bambalines i les professions que permeten el funcionament de l'equipament.

TALLER ENTRANYA MIGRANT, amb Las Jamaiconas

El col·lectiu artístic Las Jamaiconas va realitzar un taller al museu per activar la memòria sensorial, afectiva i cultural del grup de participants, plasmada al fanzine "*Recetario de la entraña migrante*". Un taller pensat com un espai d'escolta i rastreig dels records i receptes que acompanyen les experiències migratòries. Com expressen les artistes: "juntes construïm aquest receptari de l'entranya, un anti-bodegó de relats i memòries migrants vinculades amb l'aliment".

Les persones participants van construir amb els seus testimonis un receptari col·lectiu de la seva pròpia història migrant a partir de preguntes com: Què esmorzem? Amb qui? Quins són els nostres rituals relacionats amb els aliments? Com ens afecta a la dieta el territori on habitem?

ENTRAÑA migrante

- las jamaiconas -

SALIVATECA

receta para hacer saliva

**PROVERBIO MIGRANTE
DE LOS DOS ESTÓMAGOS**

COMO INMIGRANTE TENGO SIEMPRE
LA MEDIA CABEZA AQUÍ,
MEDIA CABEZA ALLÁ,
MEDIO ESTÓMAGO AQUÍ,
MEDIO ESPÍRITU PARA ALLÁ

EL MAÍZ ES UN GRAN DETONANTE DE LA NOSTALGIA

Dícese de un desayuno reconfortante:
huevo, bacon, pan,
y todos los nutrientes que el cuerpo necesita

Pan
huevos
tomate
aceite
café

¿HOY EN DÍA ES POSIBLE ENCONTRAR JUGOS NATURALES?

PARADOJAS

Hay lugares en donde crece la hierbabuena
como si fuera mala hierba,
es decir,
en todas partes.

- Menta y hierbabuena, ¿son lo mismo?

NOSTALGIAS DE PARAGUAY

Tomar tereré,
Con yerba mate, hierbas medicinales y frío, refrescante para el cuerpo.
Y otra cosa, que sé yo,
el chipa guazú
o la empanada
cosas así.

DE MARRUECOS

Para combatir la morriña un poco de hierba Artemisa.
Un mojito sin alcohol: Tomar cuatro hojas verdes y echar agua fresca en
toda la boca.
En Larache el plato más popular se compone de sardinas con patatas,
zanahoria, pimientos y tomate.

DE URUGUAY

En Uruguay el dulce de leche es un tesoro. También los
pañuelitos de membrillo, envueltos en masa de pan y
fritos.

¿Cuál es tu comida más entrañable?

MARMITES COMUNITÀRIES

Cada últim dimarts de mes a la cuina del C.C. El Sortidor s'han programat i es continuen programant les *Marmites comunitàries*. En ells, un grup de persones del CRI Creu dels Molers han dinamitzat aquests tallers de cuina en els quals les receptes han estat vinculades amb la seva memòria migrant, algunes d'elles sorgides en el taller impartit per Las Jamaiconas.

Aquestes trobades culinàries tenen una doble intenció: per una banda, compartir els sabers i els sabors que porten les persones de diversos orígens migratoris, així com generar espais de trobada intercultural que permetin crear vincles comunitaris al barri. Els tallers també han estat una eina per trencar amb les limitacions de la institucionalització de les persones en situació de sensellarisme, ja que implica, entre d'altres, no tenir accés a una cuina i no poder desenvolupar habilitats i capacitats vinculades a aquest fet social, com anar a comprar o cuinar i menjar allò que ens connecta amb les nostres arrels.

Les arts culinàries

Per explorar a través de les arts la cuina i la memòria individual i col·lectiva, en el marc de *Memòries culinàries* es van realitzar un seguit de visites al museu i dos tallers artístics, una pràctica fotogràfica amb Juan González del Cerro, del barri de Poble-sec, i un altre de ceràmica amb l'artista multidisciplinària Nevenka Pavic en col·laboració amb el C.C. Casa del Rellotge de La Marina.

Taller de fotografia amb Juan González del Cerro

El Juan González ha conduït un taller de retrat fotogràfic després d'una visita a la col·lecció del museu en la que s'han analitzat pintures de retrat i ha guiat la sortida fotogràfica amb càmeres analògiques pels barris del Poble-sec i Sant Antoni per capturar els i les comerciants. Aquest exercici ha suposat un petit homenatge a aquelles persones que omplen de vida els nostres carrers i fan que la ciutat sigui un lloc més acollidor i amable.

“Me hizo mucha ilusión cuando me invitaron a participar del proyecto ya que siempre tenía en mente que era complicado formar parte de una entidad cultural local siendo migrante. Ahora puedo confirmar que las puertas – del MNAC- están abiertas a todxs, que es un espacio abierto a la comunidad y que, trabajando en equipo y con dedicación se pueden obtener resultados positivos.”

Juan González del Cerro, fotògraf.

Taller de cerámica amb Nevenka Pavic de la Gloria Factoria

“Como asociación uno de nuestros objetivos es fomentar la colaboración entre entidades y colectivos, utilizando el arte como una herramienta para empoderar a las personas y crear vínculos en pos de una sociedad mejor, por lo que estamos muy agradecidos de haber tenido la oportunidad de colaborar con este proyecto. La experiencia ha sido muy gratificante, los participantes han demostrado una gran habilidad trabajando la cerámica y el resultado ha sido magnífico. Pero sobre todo quiero destacar la calidez humana de cada uno de los participantes y lo agradecidos que estaban de haber compartido con nosotros esta experiencia”.

Nevenka Pavic, artista.

Al taller de ceràmica conduït per l'artista Nevenka Pavic de La Gloria Factoria dirigit al grup de participants de Creu de Molers es van tractar els principis bàsics de la ceràmica, portant a la pràctica alguna de les seves tècniques per crear utensilis culinàris. Així doncs, al llarg de dues sessions es van crear plats, bols, tasses i altres objectes. Un taller realitzat al C.C. Casa del Rellotge, espai en el qual l'artista està molt vinculada a través de la dinamització de processos comunitaris.

BARRI DE LA MARINA

Col·laboració: Centre Cívic Casa del Rellotge / Pla Comunitari de La Marina-Zona Franca

Participants: Casal infantil Imagina't / Amics de la Fotografia de la Casa del Rellotge / Grup de gent gran de La Marina

Artistes: Tomás Russi

Vinculació amb el museu: la col·lecció de fotografia / recursos educatius per famílies

MEMÒRIES LÚDIQUES

Les cases, com els museus, haurien de ser espais de joc que ens permetessin imaginar, crear i gaudir en totes les etapes de la nostra vida. Un museu que juga és també un museu que està disposat a experimentar i equivocar-se assajant noves formes d'entendre la relació amb l'art. El joc ens obliga a sortir d'una visió adultocentrista en què el coneixement racional està al centre i ens ofereix la capacitat transformadora del fet lúdic. Partint d'aquesta visió i a partir de la voluntat del C.C. Casa del Rellotge de generar una col·laboració, es van començar a gestar dos projectes al barri de la Marina.

MEMÒRIES LÚDIQUES

Els Amics de la Fotografia La Casa del Rellotge són una entitat del barri de la Marina amb més de 20 anys de trajectòria dedicada a la fotografia amateur. A partir d'una visita a l'arxiu fotogràfic del MNAC conduïda per la Roser Cambray, conservadora de fotografia del museu, el grup ha realitzat una recerca històrica de les fotografies del barri en què apareixien nens i nenes jugant al carrer a diferents jocs. Després de la investigació s'han seleccionat quinze fotografies, algunes provinents de l'Arxiu Municipal del Districte Sants-Montjuïc i d'altres d'arxius personals de famílies de La Marina.

Amb la intenció de veure com ha canviat el barri, la relació amb l'espai públic i els diferents jocs que es jugaven ahir i avui, el grup ha realitzat una sèrie fotogràfica dels mateixos espais per veure'n l'evolució. El visionat d'aquestes fotografies, que s'ha fet sumant a altres persones grans del barri, ha ofert un relat d'històries personals i col·lectives, descobrint fins i tot alguns jocs que ja estaven oblidats.

LA MARINA JUGA!

Amb la intenció de generar un espai de diàleg intergeneracional per compartir jocs d'ahir i d'avui, es va proposar al Servei de dinamització Imagina't impulsar un projecte en el qual participés un dels seus grups. Així mateix, es va contactar amb el Pla Comunitari de la Marina - Zona Franca, gestionat per la Unió d'Entitats la Marina, qui va fer una crida a persones grans per participar en aquest procés. Al grup també s'hi van sumar dues persones del grup d'Art Gran del MNAC.

Els dos grups es van trobar en dues sessions per compartir jocs de taula actuals, jocs tradicionals com la baldufa o les tabes o jocs populars com la corda. Tots els jocs s'han recollit en una publicació que, juntament amb el disseny d'una caixa de jocs, es podrà activar en diferents espais del barri.

Amb la intenció de tancar el procés i també creuar els dos projectes, Memòries Lúdiques i La Marina juga!, s'ha realitzat un taller de cianotípia a càrrec del fotògraf Tomás Russi, artista molt vinculat al C.C. Casa del Rellotge. En aquest taller el grup ha pogut crear un joc de memòria en què s'ha traspassat a cianotípia les fotografies històriques i actuals del projecte Memòries Lúdiques.

És un joc que consisteix a reutilitzar alguna mena de material de forma esfèrica, normalment les llantes d'una bicicleta, i fer-lo rodar amb un pal, amb l'habilitat que no caigui. Avui també es pot comprar, fet de fusta o plàstic.

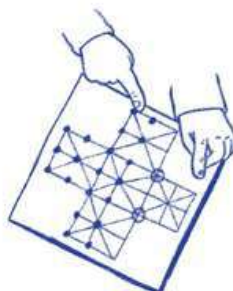
L'ARO

Diversos indrets i places del barri.

Joc d'estratègia i treball en equip on s'assumeixen els rols de guineus i gallines. Les gallines han de moure's pel tauler per recollir ous i portar-los al galliner, mentre eviten ser capturades per les guineus, que es mouen per atrapar-les. Els moviments es fan per torns i cada peça té límits de moviment. Les guineus guanyen si capturen prou gallines abans que completin els seus objectius. Per contra, les gallines guanyen si porten al galliner el nombre necessari d'ous sense perdre gaires companyes.

LES GUINEUS
I LES GALLINES

A casa.

[CONSULTA EL GLOSARI AQUÍ](#)

MOSTRA LA CASA OBERTA I FESTA COMUNITÀRIA

El treball del primer any de Comunitat 360° ha estat recollit en una mostra a la sala 82 del Museu. En aquesta exposició, a banda de l'explicació de cada un dels projectes i l'exhibició d'alguns dels seus rastres, s'ha presentat un vídeo que resum tot el procés.

Per a celebrar i compartir amb tota la comunitat els diferents processos es va organitzar una festa comunitària, amb portes obertes a tot el Museu. Així doncs, el 12 d'abril es va celebrar el primer any de Comunitat 360° amb el següent programa:

- Inauguració de la mostra "La casa oberta", a la Sala 82.

- Activitats de 11 h a 18h a la Sala Oval, amb racons de creació, oberts a tothom, i actuacions de grups musicals del territori:

11.00 h Benvinguda i obertura de la mostra.

11.30h - 13h. Espais de creació

Taller de cianotípia amb Tomás Russi

Taller de teatre d'ombres amb Cia. La Bayka

Espai familiar de joc.

13h - 14h. Concert

Awa pa los Calvos (fusió de flamenc, funky i música electrònica).

15.30h. Performance Comunitat 360° amb Las Jamaiconas.

16h - 18h. Espais de creació

Taller de fotografia amb Juan González del Cerro.

Taller de ceràmica amb La Gloria Factoria.

Espai familiar de joc.

Música i dansa

Jam freestyle de Hip Hop amb Soul Lab.

Concert de La Grooveria (sons del Carib i Àfrica amb ritmes del jazz, el rap, l'afrobeat, el highlife, la cumbia i el boogaloo).

La festa en xifres:

Inauguració La casa oberta: 15 persones

Tallers:

Cianotípia + Ombres 85 persones

Ceràmica + fotografia 147 persones

Concerts:

Matí 150 persones

Tarda (2) 350 persones

Total de visitants de 10 a 18h (portes obertes): 8.201 visitants

AVALUACIÓ

Per tal de recollir comentaris i valoracions sobre el projecte s'han enviat formularis a artistes, entitats i serveis i participants. Cada un dels formularis tenia algunes variacions per tal d'adaptar les preguntes al rol de cada agent. A més, s'han mantingut reunions d'avaluació amb els equipaments, entitats i serveis col·laboradors, per tal de valorar el procés i la continuïtat de la relació en la següent edició de Comunitat 360°.

Artistes

Tots i totes els/les artistes han valorat amb la màxima puntuació la coordinació del projecte, la comunicació amb l'equip de mediació, la capacitat de decisió sobre el contingut i la metodologia del projecte o activitat desenvolupada i el resultat final. Així mateix, han valorat una mica més baix la satisfacció vers els honoraris rebuts

Es destaca la motivació dels i les artistes per treballar amb el museu i es menciona la dificultat que tenen lxs artistes migrants a l'hora de treballar amb les institucions culturals. Es valora positivament la relació del museu amb el barri i les comunitats. A la pregunta de "Com creus que el MNAC podria ser un espai més obert, accessible i acollidor per les artistes?" totxs lxs artistes han respòs desenvolupant més projectes que incorporin artistes, i un 75% ha proposat que el museu ofereixi espais de treball i trobada per artistes locals.

Participants

En aquesta edició només hem fet arribar el formulari al grup de participants de SJD Creu de Molers, dels quals només quatre persones han contestat l'enquesta. Si bé no es considera rellevant la mostra, les respostes són molt positives respecte el projecte, si bé algunes respostes deixen entreveure que no es senten del tot vinculats al disseny de les activitats i als seus objectius, una qüestió de la qual prenem nota per la propera edició.

Entitats

Tots els equipaments, entitats i serveis han valorat amb la puntuació màxima la pertinença del projecte, la metodologia de treball, la incidència en el procés, i la comunicació amb l'equip de mediació. Pel què fa a l'impacte en el col·lectiu amb el qual s'ha treballat, es destaca la valoració positiva de l'ús de l'art i la creativitat, el sentiment de pertinença i vincle que ha generat el procés en els i les participants i el treball en xarxa que ha generat entre diferents entitats i serveis.

Els comentaris que han rebut les entitats per part dels i les participants han estat paraules d'agraïment, entusiasme i valoració positiva i necessària d'un projecte com aquest. En el cas dels infants, es destaca la motivació que ha generat la visita al museu i el treball amb artistes. Pel què fa la valoració de l'acció comunitària que porta a terme el MNAC a través de Comunitat 360° les entitats veuen amb molts bons ulls la col·laboració i l'acompanyament en el desenvolupament dels processos, així com l'accessibilitat que genera per persones que normalment no s'apropen al museu.

Per últim, totes les entitats volen continuar amb la col·laboració generant processos als barris amb diferents col·lectius.

Barcelona, 2025